

אור דניאל

פרשת שמות תשפ"א

י"ל ע"י

מכון 'חקי חיים'

ע"ש הרה"ג

ר' יהודה ישכר מרמלשטיין זצ"ל

מבטאר-טש

בראשות

הרב אלימלך שטרן שליט"א

עלון שבועי תורני

לע"נ הרה"ג ר' אברהם דניאל ב"ר משה שטרן זצ"ל

מה זרעו בחיים אך הוא בחיים

אנשים רבים, וכמו שמובא בחובות הכבבות, שאינו דומה מי שיש לו כסף של עצמו למי שכספו מושקע במקומות טובים שמביא רווחים פי כמה וכמה, וכן הצדיק לא די שיש לו את הזכויות שלו, אלא גם ה'חיים' של תורה של האחרים מרוויח אף הוא.

יעקב אבינו לא מת

אורם של הצדיקים זורח גם לאחר פטירתם מהעולם, החינוך שהחדירו ביו"ח ובתלמידיהם וכל הסובבים אותם, ממשיך רבות בשנים, וכך הם זוכים להעלות מדרגה אחר מדרגה בעולם האמת, מהזכויות הרבות שמתווסף להם יום יום, בפרט כאשר מזכירים את דברי תורתם, שיש להם תענוג ונחת, כמו שנאמר אצל יעקב אבינו ע"ה ש'לא מת, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים', והכוונה שכאשר זרעו הולכים בדרכיו הטובים, 'חיותו' נמצא עדיין בעולם הזה.

מצדיקי הרבים ככובים

חז"ל אמרו 'מצדיקי הרבים ככובים', מדובר במלמדי תינוקות שזכותם רב מאוד שמחדירים בצעירי הצאן תורה ויראת-שמים, וזה הבסיס לכל ימי חייהם, והגירסא דינקותא שינקו בצעירותם מלווה אותם לאורך ימים ושנים, כמו שהגמ' אומרת 'אינו דומה לכותב על נייר חלק ככותב על נייר מחוק', שבצעירותם הם בבחי' נייר חלק שהדברים כתובים בבירור, וזה לאו דווקא במלמדי תינוקות אלא כל אחד שמשפיע אהבת תורה לשני, הוא בבחי' של ככובים המאירים וזכותו הגדולה אין לתאר ואין לשער.

כוכבי אור

במשך היום כאשר השמש זורחת קשה לראות את הכוכבים, ורק בשעת הלילה כאשר הכול חשוך, דווקא בשעה זו רואים את ניצוצות האור של הכוכבים יותר ברור ויותר מאיר, ואפשר לומר שזה מרמז לגבי הצדיקים שגם לאחר פטירתם מהעולם שזה בבחי' חושך ואפילה, אורם הגדול זורח למרחוק, ולומדים את תורתם והולכים בעקבותיהם, ונותנים חיים אמתיים לתלמידיהם.

חזר ומנאם במיתתם

וכך אפשר לפרש בדרך רמז את דברי רש"י, 'אע"פ שמנאן בחייהם חזר ומנאם במיתתם', כלומר זכותם הגדולה של הצדיקים הם לא רק בחייהם אלא גם לאחר מותם, 'להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים', כמו הכוכבים שמאירים בחושך כך גם הצדיקים מאירים לאחר פטירתם מהעולם.

'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו', רש"י: 'אע"פ שמנאן בחייהם בשמותם חזר ומנאן במיתתן להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם, כלומר בפר' יוגשי' מוזכר את שמות בני ישראל שירדו למצרים, בחייהם של בני יעקב, וגם כאן לאחר מיתתם כתוב 'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה'.

חיים כולכם היום

חז"ל אומרים רשעים בחייהם קרויים מתים, צדיקים במיתתם קרויים חיים, וביאור הדברים שהרשעים מבלי את ימי חייהם בדברי הבל שאין בהם שום לחלוחית של חיים, הרי הם בבחי' מיתה גם כאשר עומדים על רגליהם ועיניהם הגשמיות פתוחות, ק"ו לאחר מותם שלא השאירו שום דבר בעולם הזה שמביא חיות לעולם, משא"כ צדיקים שעליהם נאמר 'ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום', כל רגע שנמצאים בעולם הזה ומתעסקים בדברים מועילים עוסקים בתורה ובמצוות, ודבוקים ב'חי העולמים' הם אנשים ה'חיים' באמת.

חיים שיש בהם יראת שמים

בברכת החודש אומרים, 'ותתן לנו חיים ארוכים, חיים של שלום וכו', חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא וכו'. כאשר נתבונן בכל הבקשות כתוב 'חיים של שלום, חיים של טובה וכו', חוץ משתי בקשות שאומרים 'חיים שיש בהם יראת שמים וכו', וכן 'חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים', וצריך להבין מדוע לא אומרים 'חיים של יראת שמים' כמו שאר הבקשות, היה אומר בעל הישועות משה' זי"ע, שבכל הבקשות שאנו מתפללים ל'חיים ארוכים וכן חיים טובים פרנסה וכדו', הכול זה בגדר בקשות, שאנו מבקשים שיהיה לנו יותר הרחבת הדעת, אבל יש שתי בקשות שזה חובה ביותר ובלי זה לא נקרא חיים, 'חיים שיש בהם אהבת תורה ויראת שמים', וכן 'שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים'.

השפעה על הסביבה

הצדיקים שכל ימי חייהם שאיפתם להיות דבוקים בהשי"ת עוסקים בתורה ובמצוות, ומכניסים 'חיות דקדושה' בעולם, אורם זורח ובזכותם לומדים אחרים ממעשיהם, כאשר טבע העולם כשרואים יהודי ירא-שמים העוסק בתורה ובמצוות, זה משפיע על סביבתו, משפיע 'חיים' לאנשים רבים שהם גם ישאפו להיות דבוקים בהקב"ה, הרי הוא 'חי' ובזכותו 'חיים'

אור החינוך

פרק ג'

לא עליך המלאכה לגמור

הרכב, עד שיום אחד קנה לו אביו הגה פלסטיק, והציע לו שהוא יישב מאחוריו בזמן הנסיעה, ולפני שהיו צריכים לפנות לצד ימין, אמר האב לבנו, 'מושי, עכשיו תסובב את ההגה לצד ימין' והנה פלא האוטו נוסע לצד ימין, ולאחר מכן אומר לו אביו 'עכשיו פונים לשמאל' הקטן מסובב את ההגה לצד שמאל, והנה הוא שמח ומאושר שהוא זה שמוביל את הרכב, הנמשל פשוט שהקב"ה רוצה שנפנה ימינה, נותן לנו את הרעיון להסתובב לצד ימין וכן הלאה, מי ששכלו כמו הילד הקטן חושב שהוא זה שהחליט לעשות את הצעד הזה, אבל זה לא כך אלא כל דבר נעשה רק לפי מה שנגזר עליו מלמעלה.

הנהג האמיתי

כאשר יודעים זאת שאנו מצדנו לא עושים שום דבר, א"כ לא נבהלים להכניס את עצמינו בעניינים של עבודת ה', אפילו בדברים שנראים לכאורה שקשה להיכנס לשם, מפני שאנו יודעים שאנחנו לא עושים שום דבר, לנו יש רק את ההגה הצעצוע העשוי מפלסטיק, אבל הנהג האמיתי 'מלך מלכי המלכים' הוא זה שבאמת מוביל אותנו, ואנו לא נרתעים משום דבר שנראה כמסובך.

לא להתיימש

כך בכל דבר שבקדושה, [וגם בעניינים גשמיים, כאשר יודעים שאנחנו לא עושים שום דבר], ובפרט בענייני חינוך ששם רואים זאת בחוש ממש, כמה פעמים נראה שאין מה להשקיע בתלמיד מסויים, הוא ח"ו אפילו לועג לרבו ולא רוצה לשמוע ממנו דברי תורה ומוסר, אבל המחנך החכם שיודע שאני צריך לעשות את מלאכתי נאמנה, להמשיך ולהמשיך להחדיר תורה ויראת שמים בתלמיד, על זה יעיד כל מי שעוסק בחינוך שלפתע נפתח לבו של התלמיד וכל הדברים ששמע מרבו אפילו שבאותו זמן לא רצה לקבל, אבל הדברים נכנסו היטב לתוך לבו, וכיום הוא מיישם כל מה שקיבל.

השיחות מועילות

וכך סיפר מחנך שהיה לו תלמיד שהיה רחוק מהלימודים ולא השתתף כמעט בלימודים, וכמה שדברו על לבו לא הועיל מאומה, ולאחר שנה כאשר למד כבר בישיבה, שלח מכתב לרבו משנה שעברה וכותב לו בהתרגשות, עכשיו התחלתי להבין את כל השיחות וכל החיזוקים שנתת לי, וכיום אני משתתף חזק בכל הלימודים, הכול בזכות השיחות החשובות שקבלתי אצלך, וזה התורה מלמדת אותנו, אצל בת פרעה הושיטה את ידה לעבר התיבה, אפילו שבדרך הטבע אין מה לנסות כלל וכלל, הרי היד אינה ארוכה כל כך, אבל זה לא מה שמעניין אותנו, אנחנו צריכים לעשות מצידנו כל מה שאנו יכולים לעשות, כי בעצם אנו יודעים שאנו לא עושים שום דבר, ואצל הקב"ה לא משנה יד קצרה או יד ארוכה,

'ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור ונערותיה הולכות על יד היאור ותר את התיבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה', רש"י: 'את אמתה, את ידה ונשתרבה אמתה אמות הרבה', כלומר שאפילו שהיא הייתה רחוק מהתיבה בכל זאת הושיטה את ידה לקחת את התיבה ובדרך נס התארכה היד עד התיבה וכך לקחה אותה.

אין סומכים על הנס

לכאורה זה דבר פלא הרי היא ראתה שהתיבה רחוקה ממנה, ובדרך הטבע היד שלה לא תגיע עד לשם, מדוע הושיטה את ידה לעבר התיבה, הרי אין סומכים על הנס, וכנראה שבת פרעה לא הייתה מלומדת בניסים, ומדוע בכל זאת שלחה את ידה לעברה.

בסיס ויסוד איתן

אלא התורה מלמדת אותנו בסיס ויסוד איתן שכל יהודי צריך ללכת בדרך זו, שהרי אנו מאמינים בני מאמינים שכל פעולה שאדם עושה זה בגלל שכך רצון השי"ת, 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים', ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, אלא שהקב"ה רצה שהעולם יתנהג בדרך הטבע, ונראה כאילו האדם הוא המחליט אם לעשות כך או כך, אבל מי שעיני שכל לו יודע ומבין שמי שאומר לשמן שידיק יכול גם לומר לחומץ וידליק.

ביבשה בתוך הים

כבר הבאנו כמה פעמים את דברי הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע בספרו 'נועם אלימלך', בפר' בשלח 'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים', שהים ישראל כאשר הם הולכים ביבשה שזה דרך הטבע, אצלם זה אותו דבר כאילו שהלכו בתוך הים, ששם כל אחד רואה שזה נס למעלה מדרך הטבע, כך גם שהולכים ביבשה זה לא טבעי אלא זה נס שנעשה בתוך הטבע, וכדברי הרמב"ן 'מן הנסים הנגלים אדם מודה בנסים הנסתרים שזה יסוד התורה כולו'.

לא לשכוח רגע אחד

כך גם בכל דבר ודבר, חייבים אנו לדעת שאנחנו לא עושים כלום, ורק נראה כלפי חוץ כאילו עלה בדעתנו רעיון לעשות עסק מוצלח ובזכות זה יש לנו הצלחה, וזה ניסיון לא קל, לדעת שגם את הרעיונות נותן הקב"ה לאדם, ובלי זה לא היה יכול להזיז את ידו ורגלו, ודבר זה אסור לשכוח לרגע אחד.

ההגה של הילד הקטן

שמעתי משל מעניין על ילד קטן שביקש מאביו שייתן לו לנהוג ברכב, וכך בכה מדי יום ביומו שהוא רוצה להיות הנהג של